

Asia: VN/35827/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lääkärit Ilman Rajoja kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta.

Lääkärit Ilman Rajoja (Médecins Sans Frontières, MSF) on kansainvälinen sairaanhoitoon erikoistunut avustusjärjestö. MSF on yli 50 vuoden ajan antanut sairaanhoitoa aseellisten konfliktien, epidemioiden ja luonnonkatastrofien uhreille ja niille, jotka eivät pääse terveydenhuollon piiriin. Vuonna 2023 järjestöllä oli 69 000 työntekijää yli 70 maassa.

Lääkärit Ilman Rajoja pitää hyvänä, että Suomi varautuu lainsäädännön muutoksilla mahdollisiin kriisitilanteisiin. Pidämme myös hyvänä, että lakiesityksellä pyritään siihen, että kansainvälinen apu voi saapua Suomeen mahdollisimman nopeasti, ja että kansainväliset työntekijät voisivat kriisitilanteessa toimia Suomessa ilman Valviran myöntämää ammatinharjoittamisoikeutta.

Järjestöllä on kuitenkin kaksi huomiota nykyisestä esityksestä.

Kansainvälisten avustusjärjestöjen toimivaltuuksista päättäminen.

Hallituksen esitysluonnoksen uuden 3c §:n mukaan terveydenhuollon ammattihenkilölakia ei sovellettaisi silloin, kun Suomeen humanitaarisen avun tehtäviin lähetetty terveydenhuollon

ammattihenkilö harjoittaa ammattia kansainvälisen avun vastaanottamista koskevan päätöksen perusteella. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan päätöksen avun pyytämisestä tekee esitysluonnoksen mukaan valtioneuvosto tai tasavallan presidentti.

Esitysluonnoksessa ehdotettu valtioneuvoston päätöksentekoon sidottu menettely on raskas eikä mahdollista joustavaa reagointia usein nopeastikin muuttuvaan tilanteeseen. Vakavassa kriisissä kansainvälisen avun tuominen Suomeen on tärkeää pystyä käynnistämään nopeasti. Tämän lisäksi avun tarpeen muutoksiin on tärkeää voida reagoida nopeasti. Kansainvälisen avun tarve voi muuttua kriisin aikana eri puolilla maata, ja apua voidaan tarvita lyhyemmän tai pidemmän aikaa kuin aluksi arvioidaan. Kansainväliset järjestöt ovat tottuneet skaalamaan apua nopeasti tarpeen mukaan.

Lääkärit Ilman Rajoja -järjestön kokemus on, että katastrofeissa, joissa kansainvälistä apua tuodaan maahan, paikallinen terveysministeriö yleensä antaa toimiluvan esim. sairaalan tai klinikan perustamiselle tai lääkintähenkilöstön toiminnalle sekä määrittelee näihin liittyvän raportoinnin vaatimukset. Kansainvälinen järjestö vastaa toiminnan laadusta ja minimistandardien toteutumisesta sekä henkilöstön ammattitaidosta. Ministeriön päätöstä olisi mahdollista päivittää joustavammin kuin valtioneuvoston päätöstä käytännössä voitaisiin.

Esitys: Sosiaali- ja terveysministeriö tekee päätöksen toimivaltuuksista ja niiden kestosta kansainvälisille avustusjärjestöille. Yksi kriisitilanteessa avun tuomista Suomeen nopeuttava ratkaisu olisi, että lakiin sisällytettäisiin lista kansainvälisistä järjestöistä, joihin soveltamisalarajausta voidaan ministeriön päätöksellä soveltaa.

Oikeus määrätä lääkkeitä

Humanitaarisessa kriisitilanteessa Lääkärit Ilman Rajoja tuo paikalle terveydenhuollon ammattilaisia, jotka ovat kokeneita työskentelemään itsenäisesti katastrofioloissa. He ovat tottuneita hoitamaan potilaita, määräämään lääkkeitä ja dokumentoimaan potilastietoja.

Esitysluonnoksessa mainitaan, että Suomeen humanitaarisen avun tehtäviin lähetettyihin terveydenhuollon ammattihenkilöihin ei sovellettaisi lääkkeen määräämistä koskevia säännöksiä eikä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettua lakia (703/2023). Esityksen mukaan heillä ei näin ainakaan ensivaiheessa olisi pääsyä esimerkiksi potilastietojärjestelmiin tai mahdollisuutta lääkkeiden määräämiseen (s. 16).

Jos kansainväliset terveydenhuollon työntekijät eivät voi Suomessa määrätä edes peruslääkkeitä, kuten antibiootteja tai kipulääkkeitä, tämä heikentää merkittävästi kansainvälisen järjestön toiminnan tehokkuutta. Lääkärit Ilman Rajoja -järjestöllä on telttasairaaoloita ja liikkuvia klinikoita,

joita se voi ylläpitää itsenäisesti ja näin tukea tehokkaasti kansallista terveydenhuoltoa. Esimerkiksi suuronnettomuustilanteissa potilaita voi tulla telttasairaalaan pahimmillaan kymmeniä kerrallaan. Jos jokaiseen tällaiseen yksikköön tarvitaan jokaista lääkkeenmääräystilannetta varten suomalainen lääkäri, paikallisia terveydenhuollon resursseja, jotka ovat katastrofitilanteessa jo valmiiksi kuormittuneita, sidotaan tarpeettomasti kansainväliseen apuun.

Esitys: Kansainvälisillä avustusjärjestöillä tulee olla mahdollisuus määrätä omassa hoitotyössään edellytettäviä sekä jatkohoitoon tarvittavia lääkkeitä ja tämän on käytävä esityksestä selkeästi ilmi.

Tarvainen Samuli
Lääkärit Ilman Rajoja